

line zapisovati in vestno opisovati. Da jih pa še bolje predočijo, jeli so jih tudi risati. Knjige izdajali so s slikami. Tudi stara imena niso zadostovala, trebalo je nova kovati. Najpotrebnejše delo pa je bilo, znane zastline po kakem načelu razredili ali klasificirati, da se lažje pregledajo. (Dalje prih.)

Opis šolske občine Blagovica

v zemljepisnem, prirodopisnem in zgodovinskem oziru v korist metodiki domovinoslovnega pouka.

Sestavil **Fran Marolt**.

V Ljubljanskem muzeji viditi je bronasta roka neke boginje. Drži cvetki slični žrebelj. Našel jo je umrl Jakob Lavrič iz Velikega Jelnika pred lesenim križem na Špintovi njivi.

Kadar po zimi v Podsmrečji pridno kite pletó, pripovedujejo si pravljico o „divji deklici“.

„V Kamnici, velikanskej skali nad Piškurjem, kjer izvira potoček istega imena, bivala je nekdanj divja, a milosrčna deklica. V skali, kjer je še sedaj velika luknja, vdelala si je široko jamo; iz te — „sklede“ je jela. Pogosto zahajala je k staremu Korparju, ubogemu kmetu. Ta pa jo je vedno gostoljubno vzprejel. A tudi divja deklica mu je bila hvaležna. Pravila mu je, kdaj naj seje, kdaj zopet žanje. Vbogat jo je. Postal je vedno bolj premožen. Dala mu je tudi velik klopčič v tkanje z naročilom, ako se mu nit utrga, ne sme reči „kje je konec?“ ampak „kje je nitka?“ — Dolgo, dolgo je pazil! Nekdanj pa se zmoti ter reče mesto „nitka“ — „konec“. Divje deklice od tedaj ni bilo k njemu. Zginila je in ž njo i blagostanje starega Korparja“.

Mnogo govori se o letu 1817. Tedaj bila je huda lakota. Kmet Polkovec iz Velikega Jelnika kupil je za hleb črnega kruha njivo, na katerej seje sedaj 4 mernike žita. Stari Piskar priklopil je svojemu posestvu njivo „Breznice“ na isti način. Kupil jo je od Kumra za hleb kruha; sedaj pa 5 mernikov žita na njej sejejo.

Sedaj, ko sem prečital opis šolske občine Blagovica, preidem k drugemu, bolj važnemu delu svoje naloge: kako je učitelju možno, to snov učencem podajati?

O pouku v domovinoslovji se je užé toliko govorilo in pisalo, da mi je težko kaj novega povedati!

Pouk v domovinoslovji je vsestransko vážen za duševni razvoj dece. Tù lahko učitelj v malem véliko doseže. Otroci poznajo užé itak svojo ožjo domovino, a izraziti, govoriti ne morejo. Učitelj v začetnem domovinoslovnem pouku le to ponavlja, kar otroci užé poznajo — nekaj iz nazornega nauka, nekaj pa iz lastne iskušnje. A s tem, da znajo otroci o tem govoriti, kar užé poznajo, s tem gojí učitelj prvič materini jezik. To je glavna stvar!

Polagoma pridruži se govorenju risanje, temu številjenje i. t. d.; tem pótom pouk koncentrira, kar je zopet vážno. Vsak izmej nas učiteljev (osobito učiteljev na deželi) vé, kako vesel je učenec, kako se mu okó radosti žarí, da zna svojo rojstno hišo, — domačo vas z malim trudom narisati. Da pa i učitelju s tem mnogo veselja dela, da mu njegovi britki stan lajša, vé taisti, kateri je enake slučaje iskusil.

Ko je učitelj obravnaval strani neba, domačo hišo i. t. d., preide k domačej vási. Vsaka šolska občina ima več vasí in sèl. Vsako vas (selo) naj učitelj z deco posamezno opiše in naposled učencem padá celotino: šolsko občino.

Ko se učenci užé dobro orijentirajo, obravnava naj prvič vas, v katerej je šola.

Se vé, da mora vse, o čemur govori, akopram učenci hiše, potoke, travnike, pota i. t. d. užé poznajo, na šolsko tablo risati. To je drugi — neposredni nazor, kajti pravi — posredni nazor, posameznosti vaší imajo užé učenci vedno iz šole gredé „in natura“. A drugi nazor jim je mičnejši, ker tù v šoli vidijo vse v manjšej meri, vkupno, kar zunaj ne morejo. Tudi so zmožni, po dobrem navodilu učiteljevem, da s próstimi potezami narisajo to, kar vidijo.

Obraznava domače vasí Blagovica.

Kako se imenuje hiša, v katerej si domá ali v kateri si bil rojen? — Rojstvena hiša. — V katerej vási je tvoja rojstvena hiša? — Moja rojstvena hiša je v Blagovici. — Kako bomo imenovali to vas, v katerej si bil rojen? — Rojstveno vas. — To je tvoja domačija, domača vas ali rojstveni kraj. — Tvoje rojstveno hišo poznaš. Katera je tvoja rojstvena vas? — Moja rojstvena vas je Blagovica. Imenuj ti vašo vas! — Podsmrečje. — Še ti! — Lôke. — Ti! — Petelinek.

Vi morate pa tudi vašo rojstno vas na tanko poznati! Sramota bila bi za vsacega, kateri ne bi poznal svoje domače vasí na tanko.

Naš rojstveni kraj bodemo na tanko ogledali ter ga tudi narisali. Narisali bodemo vašo, vašo (učitelj kaže na posamezne učence) hišo, narisali bodemo travnike in njive, potoke in potočke, steze in ceste. Naposled bodete videli domačo vas narisano; ako pazite, narisali bodete jo tudi vi!

Katera je tvoja domača vas? — Moja domača vas je Blagovica. — Kdo je še v tej vasí domá? Vstanite vsi, kateri ste iz Blagovice domá! — Sédite! Vašo domačo vas oglejmo si bolj natanko!

Kako se imenuje vélika cesta, katera vódi skozi vašo vas? — Velika ali cesarska cesta. — Zakaj se imenuje „cesarska“ cesta? — To cesto zaznamovamo z dvema črtama, drugo poleg druge, tako-le! (U. nariše dve črti drugo poleg druge.) Od katere strani nebá proti katerej strani pelje cesarska cesta skozi vašo vas? — Od zahoda proti vzhodu. — Kako pa ti praviš? I! — Od vzhoda proti zahodu. — Kdo ima prav? — Ali je ta cesta popolnoma ravna, kakor ta-le črta? (Učit. nariše vodovarno.) — Ne; dela ovinke je večkrat kriva. — Katera je skrajna hiša v vašej vasí? — Drenovšekova hiša. — Vsaka hiša ima svojo številko. Katero številko ima vaša hiša? — In vaša? — Katero št. ima Drenovšekova hiša? — 126. — Na katerej strani ceste je Dr. hiša? — Narisajmo jo tudi mi poleg desne strani glavne ceste! Hišo zaznamovali bodemo s čveterokotom. Pazite! Tù je tedaj Dr. hiša. Naredimo številko zraven, da bodete hišo takój poznali! Katera stran je desna stran ceste? Pridi jo pokazat, I! Ako grem od zahoda proti vzhodu, je ta stran (kazáje) desna, a leva? Ako greš ti v šolo (kazaje na učenca iz Zg. Lôk), kje imaš desno, kje levo stran ceste? — Tam, kjer imaš desno roko, je desna, kjer levo, leva stran. Ako greš pa ti v šolo (kazaje na učenca iz Zgornje Blagóvice), kje imaš d., kje l. stran ceste? — Na katerej strani ceste je Drenovšekova hiša? (U. pokliče uč. iz Zg. Lôk.) — Na levej. — Kako ti praviš? (U. pokliče uč. iz Zg. Blagovice.) — Na desnej. — Oba imata prav! Da se pa ne bodeta prepirala, razsodil bodem jaz! Recimo vsi: Drenovšekova hiša je poleg leve strani gl. ceste. — Kaj je zadaj za Dr. hišo? — Kozolec zaznamovamo z ožjim a daljšim čveterokotom. Ako vidiš tedaj taki-le čveterokot, kaj pomeni? I! — Kozolec. — Prav imaš! Kaj je še zadaj, na desnej strani Dr. hiše? — Svinjak zaznamovamo še z manjim čveterokotom, tako-le! Kaj je spredaj pred Dr. hišo? — Hlev zaznamovamo s tákim, nekoliko mánjim čveterokotom, kakor hišo. Na desnej strani hleva so druga poleg druge tri majhne hišice. Za vsako teh

hišic pa vidite velikansko leseno koló. Kadar iz šole mimo greste, pa slišite glasni „klip“ — „klop“! Kaj so tedaj te tri male hišice? Da, mlini so! Kaj se v mlinu dela? Kdo melje? Kaj pa kolesa goni? Kaj mlinar melje? Kakšna je moka? Na čem tedaj mlinarja poznate? Hočemo tudi mi te mline zaznamovati. Mlin zaznamovamo z malim čveterokotom, poleg katerega naredimo kolesce s štirimi nasproti stoječimi zobmi. Tako le! (U. nariše.) Tù ima Drenovšek tri majhne máline. Kaj pa te mlinske kolesa goni? — Voda. — Voda pa je lahko velika ali majhna. Majhno vodo, katera dalje teče, imenujemo potoček. Kako imenujemo majhno vodo, ki dalje teče? Ali veste, kako se ta potoček imenuje, kateri te tri kolesa goní? — Taterman. — Ti si pravo zadel! Pa to ni tisti hudi duh „Taterman“, katerega se otroci — a le poredni, neubogljivi otroci, bojé! Ne! Majhen potoček je, ki prišumlja v lesenih koritih na mlinska kolesa visoko doli ter jih veselo vrtí. Kje ima Taterman svoj studenec (vrelec)? — Da, gori na hribu, kateremu pravimo Golčáj. Priteče izpod skale. Studenec tam gori pa je užé večji. Potem postaja vedno večji in hitreji. Proti kateri stráni nebá s prva teče? — Proti severu. — In potem? Nad Drenovškovo hišo pa se zopet proti katerej stráni obrne? Kaj goní tù? Koliko mlinskih kamenov góni? — Za zadujim malinom, tik ceste, pa teče urneje. Zakaj pač? — Postal je večji. — Kako to? — Še en potoček ali „graben“ se mu je pridružil. Kako pa se ta potoček imenuje? — Hudi Graben“. Kje ta izvira, kje ima studenec? — Góri, visoko v Planjávi. — Kaj je Planjáva? — Velik gozd. — Katero stran pokriva, senčno (desno) ali solnčno (levo)? — Obé. — Poprej nam je I. rekel, da je Planjáva visoko. — Ali smo tudi mi visoko? — Ne! — Kje pa smo? — V dolini smo. Kako pa tej dolini pravimo? — Blagoviška dolina. — Zakaj? — Zakaj pa se ta potok zove „Hudi Graben“? — Sedaj vam tudi pokažem, kako zaznamovamo potoček. Ali potoček vedno ravno naprej teče, kakor ta vodoravna črta? — Ne; tudi kríví se, dela ovinke. — Recimo: Tù ima Hudi Graben svoj vrec. Potem pa dela ovinke in priteče po vélikej dolini, katerej tudi Hudi Graben pravimo. Pri cesti teče v Tatermana. Sedaj zaznamujmo še, kje Taterman izvira in kod teče. Tù na pobočji, na senčnej stráni Golčája izvira, teče proti severu; tù se obrne proti zahodu, naredí ovinek in teče zopet proti z. severu; tù priteče vanjša Hudi Graben. Obá, združena, vkupno dalje tečeta. Ali tečeta čez cesto? — Pod cesto tečeta. — Kako to? Čez cesto narejen je mostič. Zaznamujmo še to! Mostič zaznamovamo tako-le! (U. naredi.) Tukaj Tatermana ne vidimo. Zakaj ne? — Na levi stráni ceste pa se nam zopet prikaže. Tukaj ga zajemajo za kuho in pitno vodo. Ali je Taterman po leti gorák? — Ne, zeló mrzel je. — Daje izvrstno pitno vodo. Po zimi pa ni tako mrzel. Tù teče dalje mimo Drenovška; naposled pa ga zmanjka. Kam pa je izginil? — V Rádumljo teče. — Da! Tukaj teče v Rádumljo, tukaj je njegov iztok. Kaj je Rádumlja? — Rádumlja je potok. — Prav! Rádumlja je velik potok. Kedaj pa je Taterman velik? — Kadar dežuje. — Takrat rastejo potoki in delajo mnogokrat veliko škodo. Pojdimo zdaj po glavni cesti dalje! Kaj vidimo na levi stráni? — Lepe njive in travnike. Čegav travnik je tukaj? — Krivinov travnik. — Čegav je ta kozolec? — To je farovžki kozolec. — Kateri potok teče mimo teh njiv in travnikov? — Rádumlja. — Kaj pa je na desni stráni glavne ceste? — Na desni stráni glavne ceste so griči. — Ali je svet tukaj ráven? Ne! Tukaj so griči, višje gori pa hribi — goré. — S čem so hribi in griči pokriti? — Z drevjem. — Kaj vidite še na teh gričih? — Njive. (Dalje prih.)